

Már nem vagy bűnös, apám

Beszélgetés Teleki Júliával, a Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt kitüntetettjével

Teleki Júlia sorsát a csúrogi magyarok – köztük az édesapjának – tragédiája határozta meg. Elszántan küzd az igazság felderítéséért, a kollektív bűnösség bélyegének eltörléséért, a kivégzettek sírjának méltó megjelöléséért. Tevékenységét az utóbbi években több rangos elismeréssel jutalmazták: 2008-ban Teleki Pál-éremet, 2009-ben Aracs-éremet, 2010-ben Árpád fejedelem-díjat, 2011-ben Arany Búzaszem Díjat vett át, az idén pedig megkapta a Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkeresztet. Azt jelenti-e mindez, hogy a téma, amelylyel évtizedek óta foglalkozik, egyre jobban a figyelem középpontjába kerül? – kérdeztem tőle a beszélgetésünk kezdetén.

– Azt hiszem, igen. A kitüntetések az önbizalmamat növelik, és arra buzdítanak, folytassam a megkezdett utamat, mert van értelme. Nagyon örülök, hogy Magyarországon is felfigyeltek a munkásságomra, de az lenne az igazán jóleső, ha a mi politikusaink is melém állnának, támogatnák a tevékenységemet. Az én küzdelmem folyamatos, de a helyzet Csúrogon semmit sem változott. Sajnos, nem elég november elsején eljönni és letenni egy koszorút. Most úgy tűnik, az anyaországban nagyobb a fogadókészség a téma iránt, mint nálunk. Ha ott tartok előadást a középiskolásoknak vagy az egyetemi hallgatóknak, megtelik a terem, a fiatalok tudni akarják, mi történt a Délvidéken.

• *Azt viszont megállapíthatjuk, hogy a csúrogi megemlékezésen évről évre több magas rangú vendég teszi tiszteletét.*

– Igen, és tavaly engem is meghívtak, hogy a Magyar Parlamentben mondjak beszédet a Délvidéki magyar gólgóta 1944-45 programozat keretében, de a csúrogi emlékhelyünket továbbra is csak a szeméthalmokon keresztül tudjuk megközelíteni. A maradandó emléktábla és az oda vezető út még mindig csak álom. Ha már Csúrogon az összes vagyonunkat elvették, azt a kis földterületet igazán nekünk adhatnák. Az is nagy csodának számít, hogy a tavaly májusban felállított kereszt még mindig sértetlen. A politikusaink jóváhagyásával minél előbb engedélyt kellene kérnünk kegyeleti hely létesítésére. Egy kis változásról vagy fordulatról mégis beszámolhatok. Novemberben eljött Csúrogra az 1942-es razziaival foglalkozó emléktársaság küldöttsége, majd én is részt vettem az ő megemlékezésükön. Ez talán jó jel, hiszen egymás áldozatait tisztelnünk kell. Parancsszóra egyébként sem lehet megbékölni, az csak akkor lehetséges, ha a szerb kormány végre kimondja, hogy 1944-45-ben sok ártatlan magyar embert kivégeztek. Mindaddig, amíg ez nem történik meg, egy bizonyos rétegnek fasiszták maradunk. A történelem oktatásában is változásra van szükség, hogy a fiatalok megismerjék az igazságot, mert akkor talán elfogadják és belátják: nemcsak a magyarok ártottak a szerbeknek.

• *Annak ellenére, hogy Ön az elsők között, még 2006-ban átadta a kérelmét, az édesapját és a családját csak tavaly rehabilitálták.*

– A döntés kézhezvétele elmondhatatlan érzés volt, hiszen eddig ezért is küzdöttem. Mérheterlenül örültem, de sírtam is, mert már nincs senki, akivel megoszthatnám ezt a boldogságot. Az édesanyám és a testvéreim meghaltak, nekik már soha nem mondhatom el, hogy érdemes volt harcolni. Ők mindig féltettek, óvtak, kértek, hallgassak, mert bajom esik. Amikor hazajöttem a bíróságról, nem tettem mást, mint írtam egy verset ezzel a címmel: Már nem vagy bűnös, apám. A vagyonunkról nem beszélhetek, mert annyira hiányos a dokumentáció, hogy apám nevén semmit sem találtam, habár a ház az övé volt. Annyit sikerült megtudnom, hogy édesanyám tulajdonában két kvadrát föld volt. Pedig nekünk is járna a kárpótlás, hiszen elvettük mindenünket, megfosztottak a szabadságunktól, hónapokra bezártak minket. Ennek ellenére nekem igazából nem a pénz kellene, csak a bocsánatkérés. Ne azon vitázzunk, hogy melyik népnek volt több áldozata, hanem ismerjék el végre, hogy ezek a szörnyűségek megtörténtek.

• *Meg tudna bocsátani?*

– Talán. Csak felejteni nem szabad. De nincs, akinek megbocsássak, mert eddig még senki sem kért bocsánatot. Én azt szeretném, ha mindannyian békekességben élneink itt, a szülőföldünkön. Engem az én édesanyám a történetek ellenére sem nevelt nemzetgyűlöletre, és én sem neveltem arra a gyermekeimet. Mindig, a legveszélyesebb időkben is kiálltam a háború ellen, 1992-ben sem féltem kimondani, hogy az apámat elveszejtették, nem akarok még egy háborút.

Most már csak abban bízom, hogy még az életemben létrejön a csúrogi emlékhely. Remélem, lesz annyi erőm, hogy ezt még elérjem. A sintérgödör valóban méltatlan helyszín, de ragaszkodnunk kell hozzá, mert nekünk, magyaroknak, Csúrogon már nincs se templomunk, se temetőnk. Talán az egykori katolikus temető helyét is rendbe kellene tenni, mert a kereszték már nincsenek ott, de az őseink mégis abban a földben nyugszanak.

• *Jelenleg min dolgozik?*

– A negyedik könyvemet írom, amely az életem története lesz. Úgy tervezem, hogy összefoglalok benne mindent, a politikai tevékenységemet és a háborúellenes tiltakozásokat is. A megjelentetéséhez viszont segítségre lenne szükségem, mert önerőből most már nem tudom megtenni, mint az előző kötetem esetében. Nagyon szeretném, ha a Hol vannak a sírok? című könyvemet lefordítanák és kiadnák szerb nyelven is, hogy akit érdekel, hiteles forrásból értesülhessen a történeésekről.

TÓTH Lívia



Puszkás Károly felvétele